

Довідка про наукову новизну НДР
«Формування та використання природно-ресурсних активів
рекреаційно-туристичної сфери» (№ ДР № 0120U100159, строк виконання
01.2020–12.2021 рр.).

Наукова новизна результатів дослідження полягає у наступному:

Вперше:

- розроблено теоретико-методологічний підхід до визначення економічного змісту природно-ресурсних активів рекреаційно-туристичної сфери, що полягає в ідентифікації їх як ресурсів (в еволюційному ланцюгу «природні ресурси – природно-ресурсний потенціал – природний капітал – природні активи»), від залучення яких в економічну діяльність одержується вигода, а також його обґрунтування за результатами аналізу чинників формування цих активів як основи національного багатства та сталого розвитку країни, а також принципів державного управління ними;

- розроблено науково-методичний підхід щодо оцінювання ступеня реалізації Цілей сталого розвитку, шляхом визначення інтегрального показника опірності реалізації ЦСР в Україні, релевантних рекреаційно-туристичній діяльності, зокрема на прикладі Цілі 3 «Міцне здоров'я і добробут», де природно-ресурсні активи визначено як важливу складову добробуту в його широкому розумінні; що дозволяє пріоритезувати прояви взаємозв'язку туристично-рекреаційної діяльності і навколишнього природного середовища, зокрема в межах гармонізації, з використанням елементів теорії графів, структури цілей сільського зеленого туризму і ЦСР;

Удосконалено:

- обґрунтовано залучення природних активів у розвиток внутрішнього ринку рекреаційних і туристичних послуг під час пандемії коронавірусу в рамках оптимістичного сценарію, за яким зберігається позитивна динаміка показників рекреаційної галузі за період 2012–2019 рр. та до 2021 року; а також щодо державної підтримки розвитку рекреаційної галузі шляхом сприяння залученню та врахуванню неактивних природних ресурсів і перерозподілу частки врахованих природних активів на користь рекреаційної галузі для забезпечення сталого розвитку в Україні;

- концептуальний взаємозв'язок між природно-ресурсними та іншими активами рекреаційно-туристичної галузі, що застосовуються при формуванні рекреаційно-туристичної послуги з урахуванням таких виробничих орієнтирів як безпека, якість (яка включає критерій комфорту в умовах ізоляції від час пандемічної кризи), а також ефективність як безумовна відповідність фінансово-економічній сутності активів;

- механізм формування та використання природно-ресурсних активів у системі управління рекреаційно-туристичною сферою адміністративно-територіальної одиниці, що включає площину інституційних чинників і площину взаємодії інституційних одиниць, яка містить: ресурсне забезпечення виробництва рекреаційно-туристичного продукту, організацію

взаємозв'язків між складовими ресурсного забезпечення, виробництво рекреаційно-туристичного продукту, розподіл валового рекреаційно-туристичного продукту та відтворення природних рекреаційних ресурсів; з метою, за умови змішаної форми ринкового, державного та громадського регулювання, забезпечення рекреаційно-туристичних потреб;

- розроблено апроксимаційну оптимізаційну модель для забезпечення прийняття та реалізації управлінських рішень у сфері рекреаційно-туристичної діяльності, що дозволяє оцінювати використання природно-ресурсних активів, інтегрованих у систему активів рекреаційно-туристичної сфери з метою урахування в одній системі різнорідних чинників, а також визначати напрями інвестування відповідно до перспективних видів діяльності, враховуючи діапазон зміни параметрів моделі, що складають її цільову функцію та систему обмежень відповідно до прагнень рекреаційно-туристичних закладів максимізувати свої доходи;

- визначено місце та роль природно-ресурсних активів у класифікації природних ресурсів, а саме: з погляду їх формування – через їх зв'язок із потенційними ресурсами, які в діючих економічних умовах не можуть бути використані прибутково, та, відповідно, – через зв'язок із поняттями «природно-ресурсний потенціал» і «резерв і запас природних ресурсів»; та з погляду їх використання – через їх зв'язок із фактичними ресурсами, що використовуються чи можуть використовуватися прибутково;

Дістало подальший розвиток:

- виявлена сукупність цілей інклюзивного розвитку відповідно до обґрунтовано доцільність застосування моделі лінійного економіко-математичного програмування в контексті оцінки формування природних активів рекреаційної території на основі комплексного підходу до врахування екологічних обмежень при розвитку напрямів рекреаційно-туристичної діяльності;

- організаційно-економічні підходи до врахування в моделі «витрати-випуск» рекреаційних природних активів у залежності від динаміки структури рекреаційних активів, а також від оцінки необхідного використання природних активів за рекреаційним призначенням за принципом інклюзивності;

- комплексний підхід до управління природними активами рекреаційно-туристичної сфери з урахуванням поряд із природно-ресурсними активами рекреаційних екосистемних послуг, які сутнісно відрізняються від екологічних послуг і взаємопов'язані з ними в залежності від типів їх економічної вартості, починаючи з прямо використаної та закінчуючи її екзистенційною формою;

- науково-методичний підхід до диверсифікації формування активів рекреаційної галузі шляхом перерозподілу витрат ресурсомістких галузей, із урахуванням результатів узагальнення та порівняння світового досвіду в сфері рекреаційно-туристичної діяльності, а саме: релевантних нормативно-правових документів, економічних показників, пов'язаних із

рекреацією та туризмом окремих європейських країн, у тому числі в рамках аналізу міжнародних рейтингів за показниками природного капіталу;

- обґрунтовано чинники, за яких природні ресурси в процесі їх формування та використання ідентифікуються як активи, а саме які визначають: необхідність прибутковості в процесі їх використання (економічний чинник); втрачання природним ресурсом можливості вважатися активом через забруднення (екологічний чинник); вагомість природних активів як складової добробуту (соціальний чинник); право людини на використання природного ресурсу як початкову необхідну умову його ідентифікації як активу (правовий чинник);

- запропоновано сукупність складових інституційного забезпечення відтворення природно-ресурсних активів рекреаційно-туристичної сфери, зокрема таких як підтримка «зелених» інвестицій, складання екологічно релевантних управлінських звітів, формування екологічних фондів тощо; яка поряд із оцінюванням і програмуванням є функціональною складовою запропонованої концептуальної моделі управління природно-ресурсними активами, що на теоретико-методологічному рівні забезпечує реалізацію кінцевої мети – задоволення рекреаційних і туристичних потреб індивідів;

- обґрунтовано доцільність диверсифікації використання природних ресурсів у рекреаційно-туристичній сфері як напряму формування і використання її природно-ресурсних активів, інструменти забезпечення якої базуються на програмно-цільовому, кластерному та діджиталізаційному підходах, і полягають у такому: стратегування розвитку рекреаційної території з урахуванням інтересів її стейкхолдерів і специфіки природних ресурсів; конгломеративна кластеризація, що враховує інтереси влади, громад і населення в контексті форм і прав власності на природні ресурси; інтерактивна кадастрова карта в межах відповідних державних реєстрів.

Керівник НДР:
д.е.н., доц.

Ганна Шевченко